

М. О. Кучеренко

Грушевський Сергій Федорович

ГРУШЕВСЬКИЙ Сергій Федорович (07(19). 10. 1830, м. Чигирин Київ. губ., нині Черкас. обл. – 27. 01(09. 02). 1901, м. Владикавказ, Росія) – педагог, організатор народної освіти. Батько [Михайла](#) і [Олександра](#) Грушевських, [Г. Грушевської \(Шамрай\)](#). Навч. у Києво-Поділ. духов. училищі і Київ. духов. семінарії (1844–55), Київ. духов. академії (1855–59). Працював проф. словесності Полтав. (1859–60) і проф. по класу Святого Письма Київ. (1860–65) духов. семінарій. Одночасно займався етногр. та релігієзн. дослідж., частину з яких опублікував у тижневику «Руководство для сельских пастырей», зокрема «Остатки язычества в нашем простом народе» (1860, № 41), «По поводу простонародных примет в день нового года» (1862, № 1), «Крестные походы в русской церкви» (1863, № 46). Протягом 1865–68 працював у Царстві Польському: вчителем російської мови та словесності Холм. русько-греко-уніат. гімназії (1865) і жін. греко-уніат. 6-клас. училища (1866), Ломжин. чол. класич. гімназії (1868), інспектором Холм. рос. пед. курсів (1867). За станом здоров'я переїхав на Кавказ. Був учителем Кутаїс. класич. гімназії (1869–70), інспектором (1870–76) і дир. (1876–78) нар. училищ Ставропол. губ., дир. нар. училищ Терської обл. (1878– 1901). У 1884 отримав чин дійсного стат. радника. Під час роботи на Кавказі організовував сільс. і козац. громади для будівництва шкіл й утримання вчителів; з метою створення належ. рівня шкільництва й підвищення пед. кваліфікації персоналу проводив учител. з'їзди і пед. курси; при дирекції нар. училищ у Владикавказі заснував пед. музей. Обстоював світський характер нар. освіти. Автор низки метод. посібників і підручників для шкіл, зокрема «Первой учебной книги церковно-славянского языка» (К., 1872), яка понад 30 разів перевидавалася у Києві та Москві. Відіграв значну роль у становленні патріот. світогляду свого старшого сина Михайла (водночас застерігав його від політ. діяльності). Частину

спадщини заповів на заснування іменних стипендій в Києво-Поділ. духов. училищі й Київ. духов. семінарії, а також на будівництво й утримання нар. училища у Києві або Владикавказі. Спадкоємці обрали київ. околицю Куренівку, де збудували школу (нині вул. Фрунзе, № 164), яка протягом 1911–14 і від 1915 до встановлення рад. влади носила ім'я Г. Похов. на 1-му міському (заг.) кладовищі Владикавказа, перетвореному на поч. 1960-х рр. у Комсомол. парк (могила не збереглася).

Рекомендована література

1. Грушевський М. Сергій Федорович Грушевський: Некролог // ЛНВ. 1901. Т. 13, ч. 2;
2. Ковалинский В. Училище Грушевского // Меценаты Киева. К., 1998;
3. Кучеренко М. Сергій Грушевський: науковець, освітянин і громадянин // УІ. 2004. № 1–2.

Бібліографічний опис:

Грушевський Сергій Федорович / М. О. Кучеренко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-32117>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).